MEDLEMSBLAD FOR DEN NORSKE RHODODENDRONFORENING NR. 3 - NOVEMBER 2017 ÅRGANG 20

Lapprosen

Lederen har ordet

Kjære rhododendronvenner!

Da er vi inne i høsten, men ennå prøver noen rhododendronbusker seg helt utenom sesong med noen få blomster. Her jeg bor i Ålesund hadde vi den varmeste september siden 1934, og det var sol fra klar himmel og temperaturer rundt 20 grader i flere uker. Det viser også på plantene. Ekstra blomstring er nevnt, men også veldig god avmodning på nye skudd og frøkapsler for oss som har pollinert blomster sist vår og nå venter på modne frø. Det ser også ut til at det blir to gode blomstringsår etter hverandre, og det har vi ikke noe imot.

En sørgelig beskjed kom på e-post i sommer. Glendoick Gardens, Cox-familiens berømte rhododendrongartneri i Skottland, legger ned postordresalget, både i Storbritannia og til utlandet. De vil også avslutte tradisjonen med å være et spesialgartneri for rhododendron og gå over til å drive tradisjonell produksjon for eget hagesenter. Det blir til og med slutt på ekspedisjoner der medlemmer av familien Cox og andre har dratt ut i verden og lett opp nye planter for kultur i hagene våre. En æra er over – intet mindre!

Det er flere grunner for at de har tatt denne avgjørelsen, men som alltid er penger sentralt. De jobber i en beinhard bransje der konkurrenter satser på storproduksjon av noen få navnesorter som de så pøser ut på markedet for spottpris. Kundene ser at disse selger store rhododendron for 10 pund, mens Glendoick kanskje må ta det doble eller tredoble for tilsvarende planter. At Glendoick har holdt oppe et utvalg på flere hundre arter og hybrider, derav et stort antall sjeldenheter som kun spesielt interesserte kjøper, og at dette koster penger, går dessverre vanlige kunder hus forbi. Resultatet er at de må legge om produksjonen, og dermed forsvinner det som har vært det beste tilbudet i verden på vårt spesialområde.

Andre grunner som har gjort Glendoicks arbeid vanskelig, er nye og farlige plantesykdommer og stadig strengere regler for hvilke sprøytemidler de kan bruke i produksjonen. Den såkalte NAGOYA-protokollen som skal regulere høsting fra naturen i fremmede land, har gjort tradisjonell plantejakt nærmest umulig, og dermed kan de ikke lenger presentere nyheter nesten årlig slik de tradisjonelt har gjort. Alt dette i sum har fått Cox-familien til å avslutte en lang tradisjon som rhododendronentusiaster i Norge og andre land har hatt stor glede av.

Men vi har en siste sjanse! Det vil bli arrangert en runde med import våren 2018, men da er det etter all sannsynlighet slutt for godt. Medlemmene har fått liste som e-post, og fristen for bestilling er 31. desember. Her bør så mange som mulig gripe muligheten til å skaffe seg nye og spennende planter til hagen!

Dette understreker også en sak jeg har ivret for i ledere tidligere, nemlig egen produksjon av planter i Norge. De fleste kan lære enkle teknikker for å formere rhododendronplanter og dermed sikre at medlemmene har mye å velge blant også i åra framover. Det er nå det er tid for å høste frø for de som pollinerte planter i egen hage i vår. Og om en ikke gjorde det, så prøv likevel å så noen av frøene en finner i hagen når kapslene åpner seg. Da har en noe å trene på, og det kan blir fine planter av det også!

Så litt om fremtidige planteturer i foreningens regi. Som alle er kjent med, måtte turen til Tyskland sist vår avlyses grunnet svak påmelding. Styret har gjennomført en spørreundersøkelse blant medlemmene og fått mange innspill til organisering og reisemål. Dette tar vi med oss videre når vi planlegger framtidige turer. Neste tur er planlagt våren 2019. Nøyaktig tidspunkt og reisemål er ikke bestemt, men en bør allerede nå tenke over om en er aktuell som deltaker.

Til slutt: Gratulerer med 20 årsjubileum for Den norske Rhododendronforening! Stiftelsesmøtet var i mai 1997. Vi er en livskraftig forening med et stort medlemstall og god aktivitet i lokalavdelingene. Lykke til med arbeidet for vår felles interesse i åra framover!

Styrets sammensetning

Leder:
Ole Jonny Larsen
Bergeplass 12
6010 ÅLESUND
tlf 415 88 630
olejonnylarsen@hotmail.com

Nestleder:
Harald Olav Aksnes
Vikøyvegen 340
5600 NORHEIMSUND
tlf 56 55 04 81 / 913 06 795
harald.olav.aksnes@gmail.com

Sekretær:
Harald Kårtveit
Vestsidevegen 796
5363 ÅGOTNES
tlf 56 33 47 88 / 977 76 050
haraldkartveit@hotmail.com

Kasserer:
Terhi Pousi
Mildevegen 116
5259 HJELLESTAD
tlf 55 22 95 08 / 416 49 302
terhi.pousi@uib.no

Styremedlem:
Kirsten M. Storheim
Radøyvegen 448
5938 SÆBØVÅGEN
tlf 56 37 11 87 / 976 91 978 /
952 39 005
kimasto@online.no

Varamedlemmer:
Leder Rhodo Vest
Tor Jan Ropeid
Løtveitveien 2,
5151 STRAUMSGREND
tlf 416 20 125
torjanropeid@gmail.com

Leder Rhodo Sør-Vest:
Tor Frostestad
Syftesokbakken 30 B
4046 HAFRSFJORD
tlf 51 59 15 83 / 991 07 317
frostestadtor@gmail.com

Leder Rhodo Sør:
Audun Arne
Eikeveien 3
4824 BJORBEKK
tlf 37 09 49 40 / 975 40 021
auduarne@frisurf.no

Leder Rhodo Øst:
Haavard Østhagen
Stordamveien 21B
0671 OSLO
tlf 22 27 65 04 / 917 46 923
haavard.godlia@gmail.com

Medlemsregister:
Kirsten M. Storheim
Radøyvegen 448
5938 SÆBØVÅGEN
tlf 56 37 11 87 / 976 91 978 /
952 39 005
kimasto@online.no

Frøforvalter:
Jan Valle
Krokjen 68
5912 SEIM
tlf 955 25 596
jankvalle@yahoo.no

Internettredaktør:
Vidar Winsnes
viwins@online.no

INNHOLD

Per M. Jørgensen: Teddyen har blomstret rikelig på Milde 4

Sven-Göran Alkstrand: Porträtt av *R. cinnabarinum* Hooker 6

Grethe Li: En «kjæreste» blant mine rhododendron: *Rhododendron quinquefolium* 9

Stefan Salomonsson: Cinnabarina och namnskicket 10

Ole Jonny Larsen: Frøformering av rhododendron – min måte 12

Per M. Jørgensen: Bokmelding: Storslått om storblada 14

Per M. Jørgensen: Flere overraskelser i Halfdan Lems heimbygd 15

Hans Schaefer: Til rhododendronens hjemland på fjelltur 16

Lin Scholten Didriksen: På siden – Å bygge mot himmelen 20

Harald Kårtveit: Det var en gang … 22

Haavard Østhagen: Rhododendronforeningen avd. Øst møter hageinteresserte 23

Tor Jan Ropeid: Den norske Rhododendronforening 20 år 24

Tor Jan Ropeid: Årsmøtehelg i Den norske Rhododendronforening 19. – 21. mai 2017 26

Protokoll fra årsmøtet 2017 28

Tor Jan Ropeid: Sorgen og gleden de vandre til hope 29

Nye medlemmer 31

FORSIDEFOTO: *Rhododendron* 'Bergensiana', en av Hans Hachmanns mange sorter, ble døpt i bergensk regnvann da DnR ble stiftet 30. mai 1997. Foto: Terhi Pousi

BAKSIDEFOTO: *Rhododendron quinquefolium* hører med til de bladfellende rhododendron som får flotte høstfarger.

Lapprosen

utgis av Den norske
Rhododendronforening
Postboks 1325, 5811 BERGEN

www.rhododendron.no

Bankkontonummer: 3411 26 52622
IBAN: NO93 3411 2652 622
BIC/SWIFT: DNBANOKK

Trykk: ERAtrykk as – tlf 55 94 00 05

Redaksjon

Tor Jan Ropeid
tlf 416 20 125
torjanropeid@gmail.com

Neste nummer

av Lapprosen kommer i februar 2018. Stoff til bladet må være redaksjonen i hende innen 15. januar 2018.

Stoff og bilder – i så høy oppløsning som mulig – sendes til redaksjonen, se adressen til venstre.

Teddyen
har blomstret rikelig på Milde

Tekst: Per M. Jørgensen

Fig. 1 *Rh. longesquamatum*-busker i artssamlingen, Milde Foto: Terhi Pousi

På hjørnet av Maculifera-seksjonen i artssamlingen på Milde står seks 4-5 m høye busker (fig.1) som vekker oppmerksomhet på grunn av de tett brunlodne skuddene, og som vi derfor har gitt kjælenavnet «teddyen». Dens vitenskapelige navn er *Rhododendron longesquamatum* Schneider. Det abaklige, rare epitetet betyr langskjellet og refererer til den påtagelige behåringen (fig. 2).

Den ble oppdaget av en tysk ekspedisjon i Sichuan-provinsen i Kina i 1903 og kom i dyrkning i Europa straks deretter, men den har fått liten oppmerksomhet og det til tross for dens gode hardførhet. Dette kan ha flere årsaker: dens sjeldenhet og forekomst i områder av Kina som ikke ble besøkt av de mange britiske plantesamlerne, og dertil kommer at den ikke er særlig blomstervillig, og at man først og fremst har søkt etter og anvendt arter med blomsterprakt som viser seg etter få år i dyrkning.

Vi fikk våre planter allerede på 1980-tallet. De har sin opprinnelse i den flotte parken omkring Dawyck House i Skottland (fig. 3) som nå drives av The Royal Botanic Gardens i Edinburgh. Stedet var senest eid av slekten Balfour, som hadde særlig interesse for rhododendron. (Botanikeren Isaac Balfour var ekspert på slekten *Rhododendron*.)

Plantene våre kom i blomst så smått før 2000, men utmerket seg ikke særlig siden blomstene var små og nokså bortgjemt i det tette bladverket. Det mest bemerkelsesverdige var det sene blomstringstidspunktet; fra midten av juni og inn i juli.

I år, som var et spesielt godt blomstringsår for rhododendron, viste den seg imidlertid fra sin beste side. Dette har muligens noe å gjøre med den klimaendring vi merker i våre samlinger (Jørgensen & Moe 2015), med lengre, milde høstperioder som er da knoppdannelsen foregår.

Fig. 2 De sterkt hårete skuddene av denne arten
Foto: Terhi Pousi.

Denne arten viser seg ikke å stå tilbake for sine vakre slektninger (Jørgensen 2013) i blomsterprakt, selv om blomstene virker å være noe mindre. De produserer mangeblomstrete klaser og er vakkert blekt fiolette (bleknende til nesten hvitt) med en fremtredende, dekorativ mørklilla ganeflekk (fig. 4).

Jeg synes det er grunn til å merke seg denne arten, ikke minst siden den virker godt hardfør og villig på våre breddegrader, først og fremst som en fremragende bladplante, som med fordel kan brukes i stedet for mange av de ganske kjedelige plantene som tradisjonelt har vært brukt til dette formålet (for eksempel laurbærhegg). Det er på tide at man oppdager rhododendronslektens potensial i denne sammenheng. Det kan jo bli en ekstra bonus når arten blomstrer etter så gode høster som vi antakelig kommer til å få i fremtiden.

Fig. 4 Den flotte blomstringen hos *Rh. longesquamatum* på Milde i år Foto: Terhi Pousi.

Kilder:
Cox, P.A. & Cox, K. E. (1997): The encyclopedia of the Rhododendron species. Glendoick Publishing.

Davidian, H. H. (1992): The Rhododendron species II-III. The elepidote species. Batsford Publishing.

Jørgensen, P. M. (2013): Erfaringer fra artssamlingen av *Rhododendron* i Det norske arboret.
Del II; subgenus Hymenanthes. Årringen 2012: 4-18.

Jørgensen, P. M. & Moe, B. (2015): Gode tider for vinterblomstrende busker. Årringen 2014: 90-100.

Fig. 3 Dawyck House sett fra stien gjennom rhododendronbeplantningen, nå tilhørende Royal Botanic Gardens, Edinburgh, som har stilt bildet til disposisjon.

Porträtt
av *R. cinnabarinum* Hooker

Text och foton: Sven-Göran Alkstrand

Undersläkte *Rhododendron*
Sektion ***Rhododendron***
Undersektion ***Cinnabarina*** (Hutchinson) Sleumer
Denna undersektion innehåller endast 2 arter *R. cinnabarinum* Hooker och *R. keysii* Nuttall.
Epitetet *cinnabarinum* efter färgen, cinnoberröd (efter grekiskans kinnabari som betyder drakblod.)

R. cinnabarinum ssp. *xanthocodon* Concatenans Group, Grundsund

R. cinnabarinum växer som en buske på upp till 7 m. De unga skotten är fjällförsedda (*utstyrt med skjell* red.anm.). Bladen är ganska små brett till smalt elliptiska 3 – 9 × 2.5 – 5cm. Ovansidan med eller utan fjäll, medan undersidan har tättsittande och påfallande kraftiga fjäll. Hos någon form kan bladen vara delvis lövfällande. En del blad är till färgen blåaktiga och ger en fin kontrast till de röda blommorna.

R. cinnabarinum ssp. *xanthocodon* Concatenans Group, Arduaine

R. cinnabarinum ssp. *xanthocodon*, Milde

Blommorna sitter i toppställda klasar hängande, till formen tubformade till klockformade och där färgen kan variera betydligt från gult till orange (ibland med lila anstrykning), rött, rött och gult och lila och vaxlika. Blomman är 2.5 – 3.5 cm (vissa former 5 – 6 cm) på utsidan fjällförsedd eller saknar fjäll.
Denna undersektion är så särpräglad att den inte kan förväxlas med andra grupper. De tub- till klockformade vaxartade

R. cinnabarinum ssp. *cinnabarinum*, Roylei Group, Bergen

R. cinnabarinum ssp. *cinnabarinum* Blandfordiiflorum Group, Benmore

blommorna som dessutom har rikligt med nektar i blombotten, kan inte förväxlas med andra. Denna typ av lepidoter kallar Björn Aldén skogsalprosor i Göteborgs Botaniska Trädgård, till skillnad från alprosor, som är de lågvuxna alpina arterna.
Utbredning från Himalaya till norra Myanmar. Där växer de på höjder från 2150 m till 4150 m. Växtplatser i skogar, bambuskogar, busksnår och även på bergssluttningar.
Artsystematiken följer ”Hardy Rhododendron Species” av James Cullen. Hans revision av släktet har Stefan Samuelsson behandlat härintill. Förmodligen är inte sista ordet sagt, så vi får vara beredda på justeringar – dock inga namnbyten som är så irriterande.
Arten är sedan uppdelad i tre underarter, ***R. cinnabarinum*** underart ***cinnabarinum***, synonym *R. roylei* Hooker och *R. blandfordiiflorum* Hooker. Utbredning Himalaya till Tibet. Blommorna saknar fjäll på utsidan, färgen mer eller mindre rött aldrig lila. Klassiska collekter Ludlow och Sherriff 2850 och Lancaster och Morris 234.
R. cinnabarinum underart ***xanthocodon*** (Hutchinson) Cullen. (xanthocodon efter grekiskans xanthos som betyder gul.) Synonymer *R. xanthocodon*, *R. concatenans* Hutchinson, *R. cinnabarinum* var. *purpurellum* Cowan; blommorna kan vara gula, orange, orange med lila anstrykning eller lila och saknar fjäll på utsidan. Förekomst Indien (Arunachal Pradesh), Bhutan,

R. cinnabarinum ssp. *xanthocodon*, Benmore

R. cinnabarinum ssp. *tamanense*, Milde

Kina (södra Tibet). Klassiska vildinsamlade fröer Kingdon-Ward 5874 som dessutom har blågröna blad, 6026, Ludlow, Sherriff och Taylor 6349, 6560 och ***R. cinnabarinum*** underart ***tamaense*** (Davidian) Cullen, (tamaense efter Tama som ligger i norra Burma.) Synonym *R. tamaense* Davidian. Blommor lila med fjäll på utsidan. Förekommer i nordöstra Myanmar.
Ovanstående uppdelning baserar sig till stor del från erfarenheter av odlat material. I naturen förekommer en stor del med övergångsformer mellan de olika underarterna.
Om man ser på de naturliga förekomsterna, ligger de ganska skilda åt. Då arten också bildar rikligt med flytande nektar och om man därtill tänker på färgerna hos blommorna, är det ganska troligt att arten pollineras av fåglar.
Hur är då de här vackra formerna att odla. Med tanke på utbredningen borde de vara ganska ömtåliga, men tydligen har man lyckats bra på platser i Zon 2. Ute i havsbandet, Skaftö, växte *R. cinnabarinum* ssp. *xanthocodon* var. *concatenans* riktigt bra. På 80-talet utsattes den där för några vinternätter med minus 25 grader och klarade sig. Jag har också odlat vildinsamlat frö med tveksamt resultat, både till blommorna och härdigheten.
Ganska uppseendeväckande skriver John Moscoso i sin bok ”Sofieros Rhododendron” att under 30-talets kalla vintrar, antecknade Gustav V Adolf att temperaturen sjönk till minus 30 grader och att *R. cinnabarinum* var en av de få arter som klarade sig! Men absolut, man bör prova på. Busken på Skaftö

R. cinnabarinum ssp. *cinnabarinum*, Benmore

stod alldeles intill ett stort berg, som stoppade västanvinden, men annars var den öppet placerad. Jag har märkt att vissa arter behöver mycket ljus för att avmogna, så också ovanstående art (underart).
John Moscoso ger följande odlingstips. ”*Rhododendron cinnabarinum* är härdig och kräver goda jordförutsättningar, god vattentillgång, god dränering och en 10 – 15 cm matta av löv som skydd mot kyla och uttorkning.” Med andra ord en miljö som de flesta rhododendron uppskattar.
Jag får lägga in en brasklapp (*forbehold*, red.anm.) när det gäller bilderna. Merparten härrör från offentliga trädgårdar i Europa och ursprunget är det som skyltarna visade. Vissa rhododendronkännare, t.ex. James Cullen, tror att en del är felaktigt bestämda, men bilderna visar ändå på det stora spektrum av form och färg som arten innehåller. James Cullen säger också att variationerna på odlade former, håller sig i odling ganska konstanta, medan de i naturen ofta uppvisar stor diversitet.
Arten upptäcktes redan i maj 1849 i Sikkim av Joseph Dalton Hooker. Hooker var en aristokrat som utnyttjade samväldet för sin treåriga expedition till Sikkim 1848 – 1851. Han var den som satte igång rhododendronfebern i England, blev en av Englands största botaniker och blev upplärd av sin far. Fadern William Jackson Hooker var botanikprofessor och senare chef för Kew Garden. Även Joseph blev legendarisk föreståndare vid Kew.
Det är nästan självklart att en sådan skönhet som *R. cinnabarinum* har figurerat i många korsningar. Men dessvärre är flertalet inte gångbara hos oss. Jag nämner några.

***R.* ‘Cinnkeys’** är resultatet av korsningen *R. cinnabarinum* × *R. keysii.* Den har jag sett blomma i zon 2 – 3 hos oss.

R. cinnabarinum × *keysii* ‘Cinnkeys’, Milde

R. ‘Biskra’ (*R. cinnabarinum* Roylei Group × *ambiguum*), Milde

***R.* ‘Biskra’** (*R. cinnabarinum* Roylei Group × *R. ambiguum*), betecknas som en av de härdigaste.
R. ‘Goldstrike’ (*R. oreotrephes* × ‘Royal Flush’) där ‘Royal Flush’ är (*R. cinnabarinum* × *R. maddenii*) och blommar ymnigt på Milde i Norge.
***R.* ‘Mozari’** (*R. cinnabarinum* ssp. *xanthocodon* var. *concatenans* × *R. ambiguum*) som finns odlad i Sverige.
Men den mest iögonenfallande är Jens Bircks fina ***R.* ‘What a Dane’** (*R. ambiguum* × *cinnabarinum* ssp. *cinnabarinum* Concatenans Group) × *R. cinnabarinum* ’Nepal’. Den vore något för oss. Den förökas i tyska plantskolor bl.a. Ur samma korsning har framkommit liknande, men lite annorlunda färgade plantor.

Denne artikkelen har stått i nr. 2/2017 av *Rhododendronbladet*, medlemsblad for Svenska og Sydsvänska Rhododendronsällskapet. Den gjengis her med velvillig tillatelse fra forfatteren og bladets redaksjon.

R. ‘Goldstrike’, Milde

R. ‘Mozari’ Foto: Sten Ridderlöf

R. ‘What a Dane’

En «kjæreste»
blant mine rhododendron: *Rhododendron quinquefolium*

Tekst og foto: Grethe Li

For mange år siden kjøpte jeg en liten busk som hadde noen nydelige blader. Den hadde ingen blomster, og det varte flere år før de første blomstene viste seg. Men jeg var fornøyd likevel, fordi bladverket var så spesielt.

Om sommeren er bladene grønne, kantet med rødt. Om høsten er busken et rødt blikkfang. 5 selvstendige blader sitter festet sammen, og har gitt navn til arten: *quinquefolium* betyr fembladet. En hvit, klokkeformet blomst sitter i spissen av hver gren, og blomstringen kommer oftest før bladene viser seg.

Denne busken er ingen kjempe, min 6-årige busk er om lag 80 cm høy og 90 cm bred. Blomstene er vakre, men ikke oppsiktsvekkende. Likevel – elegansen og de fine detaljene, gjør denne busken til en favoritt. Min farmor sa gjerne: «Alt som er lite, er pent – så nær som lite mat!» Som rhododendrondyrker gjennom mange år har jeg lært meg til å like mange arter og sorter, både storbladete, småbladete, små og store busker. Men siden jeg ikke har en park, men en ekte fjellhage, er de små rhodoene viktige beboere i hagen min.

Cinnabarina
och namnskicket

Text och foton: Stefan Salomonsson

R. cinnabarinum ssp. *xanthocodon*, Glendoick Gardens, 2015

Varför försvinner många namn på våra rhododendron? Vi lägger märke till detta när vi ser skyltningar och namnsättningar i olika sammanhang. Namn som inte längre finns med i den nyaste litteraturen. Namn som blivit synonymer. När det gäller undersektionen Cinnabarina var detta fenomen särskilt påtagligt efter Edinburghrevisionen. Det finns en förklaring till detta, nämligen vilken definition av begreppet ”art” man valt. Revisionen genomfördes huvudsakligen vid The Royal Botanic Garden Edinburgh och resultatet publicerades i omgångar i de botaniska tidskrifterna, Notes from the RBG Edinburgh och Edinburgh Journal of Botany. Del 1 av revisionen kom 1980 och var författad av James Cullen och omfattade sektionerna Rhododendron och Pogonanthum. I denna första del beskriver Cullen även vilka utgångspunkterna var för revisionen och vilket artbegrepp man använt sig av.

För att förstå varför namn på tidigare beskrivna och introducerade arter försvinner skall jag här ange de huvudriktlinjer som definitionen är uppbyggd kring. Detta är en direkt översättning av Cullens text:

“Inom en art finns det en obruten följd av variationer”. Exempelvis kan man inom arten finna variationer i bladets längd, vissa plantor med ganska långa och andra plantor med ganska korta blad. Tanken med en oavbruten variation är att det finns en obruten följd av längder från det kortaste till det längsta bladet om tillräcklig mängd blad mäts. Om man finner faktiska luckor eller avbrott i variationen, trots att vi gjort mätningar eller gjort andra bedömningar av många exemplar, får vi börja misstänka att det finns mer än ett taxon inblandat. Avbrott i variationen avseende enbart en karaktär anses dock inte vara tillräckligt och detta leder oss då till nästa punkt.

Om vi finner ett avbrott i variationen i en grupp exemplar vad gäller mer än en karaktär och att dessa avbrott är korrelerade, det vill säga att de var och en delar upp de olika exemplaren i samma två undergrupper, då måste vi börja misstänka att det finns två olika arter närvarande. **Om detta bekräftas av en mer detaljerad analys måste den geografiska och ekologiska utbredningen av de två förmodade arterna kontrolleras, för att se om de existerat som separata enheter i naturen**. Om det är fallet så är vi i en god position för att föreslå att det verkligen handlar om två arter. Om vi emellertid finner en situation där de flesta exemplaren kan delas in i två undergrupper, **men ett litet antal av dem är mellanformer,** (det vill säga att de korrelerade avbrotten avviker på något sätt), om då grupperna var eko-geografiskt signifikanta, får vi bestämma oss för att hela gruppen består av en art uppdelad i två **underarter**. Om plantorna inte var uppdelade eko-geografiskt får vi bestämma att det handlar om en art uppdelad i två **varieteter**.

Användningen av underkategorier är värdefullt eftersom det ökar informationsinnehållet i klassificeringen. Om två grupper som tidigare betraktades som två arter nu betraktas som en art med två underarter, upplyser detta inte enbart om att det finns två enheter utan även om att de är strukturellt integrerade och att det finns en geografisk eller ekologisk uppdelning.

Allt detta förklarar varför, när ett naturområde för första gången undersöktes, man beskrev många arter som distinkta vilka senare skulle visa sig ingå som en del i en kontinuerlig variation. Ju färre exemplar (det vill säga mängden information) man har tillgång till ju fler korrelerade avbrott verkar det framkomma.

”I tillgänglig litteratur vid tiden för Revisionen (The species of Rhododendron, Rhododendron Handbooks etc.) har man identifierat fyra arter: *R. cinnabarinum* (med flera varieteter, *aestivale, blandfordiiflorum, roylei* med flera namnsatta kloner, *pallidum*, *purpurellum*), *R. concatenans, R. xanthocodon* och *R. keysii.* Gruppen som sådan är enkel att identifiera, den har karaktäristiskt formade, ganska köttiga blomkronor och ännu mer signifikant är att det är den enda lepidota gruppen som producerar rikligt med nektar vilket samlas som fem små droppar i botten av blomkronan. Utifrån denna beskrivning måste vi till de fyra arterna

R. keysii Caerhays Gardens 2013

lägga ytterligare en, beskriven i Triflorum-serien. *R. tamaense,* som på alla grunder, morfologiskt, anatomiskt och kemiskt, skall ingå i Cinnabarinum-gruppen snarare än i Triflorum-gruppen.” ”Då har vi en grupp som består av fem arter, åtskilda i litteraturen huvudsakligen utifrån färgen på blomman. När vi analyserar gruppen utifrån de kriterier som jag diskuterat tidigare, finner vi att situationen inte alls är så självklar. Analysen är gjord genom att jämföra allt tillgängligt material, mätningar och uppställningar i tabeller av data härledda från de olika exemplaren, rita grafer, histogram, spridningsdiagram och kartor. Några få karaktärer illustrerar det.”

”Resten av gruppen, *R. cinnabarinum, R concatenans, R. xanthocodon* och *R. tamaense*, (*R. keysii* framträder som en distinkt art), presenterar något annorlunda problem. Gruppen kan analyseras utifrån samma teknik och den visar verkligen på en mångfald variation. Den mest tydliga är blomfärgen, vilken varierar från gul, genom rödaktig till purpurfärgad. Men lika signifikant variation uppträder i bladform, blomform, fjälltäthet och hårighet på pistillen. Dock kan jag inte finna några korrelerade avbrott i variation hos någon av dessa karaktärer. Blomfärgen avslöjar sig vara den mest bedrägliga karaktären när samlarnas fältnoteringar visar att olika populationer i fält har en blandning av färger. Så blomfärgen kan inte vara en viktig taxonomisk karaktär i denna grupp.” ”Istället för tydliga korrelationer avslöjar analysen endast tendenser för denna grupp. Dessa formerar sig geografiskt ganska exakt.”

”I ett fall som detta kan jag bara urskilja en art uppdelad i underarter. Det finns tre underarter: subsp. *cinnabarinum* från de västra delarna av utbredningsområdet, subsp. *xanthocodon* (inklusive *R. concatenans*) från de östra delarna och subsp. *tamaense* från den avskurna utposten i gränstrakterna av Tibet/Burma där tendenserna fortsätter som visats i den stora massan i väst. Dessa tre kan urskiljas enbart genom att kombinera karaktärerna och kunskapen om plantornas geografiska ursprung. Om vi hade funnit liknande variationer, men utan den geografiska basen, så hade enheterna inom *R. cinnabarinum* betraktats som varieteter.”

”Jag är säker på att du undrar över variationen i blomfärg, som är så viktig utifrån trädgårdssynpunkt. Jag har redan nämnt att blomfärgen varierar från planta till planta i samma population. Särskilt kan nämnas att mängden purpurfärg på i grunden gulaktiga blommor varierar; vissa blommor är gula och förblir så; vissa utvecklar en purple flush över tiden; vissa har en purple flush i knoppstadiet; vissa är aprikosfärgade med en svag purple flush jämnt spritt över det gula och andra är purple helt och hållet. Fröavkomma från en individuell planta kan visa en förvånansvärd variation i detta avseende. Så, denna karaktär kan bara vara av mindre betydelse från botanisk synpunkt: de i odling förekommande varianterna vad gäller blomfärg är endast gjorda selektioner ur det tillgängliga intervallet som inte uppfyller ett formellt erkännande som taxonomiska varieteter. Om namnsättningen av dessa varianter är viktig utifrån hortikulturella utgångspunkter måste problem avseende nomenklaturen lösas av de som har detta intresse, man tänker då på the International Code of Horticultural Nomenclature.”

Sammanfattningsvis kan då sägas att Edinburghrevisionen sammanfört dessa arter under tre underarter till *R. cinnabarinum* det vill säga ssp. *cinnabarinum,* ssp. *xanthocodon* och ssp. *tamaense.* Den lösning man fastnade för, dock inget som Edinburghrevisionen tog ställning till, avseende de olika klonnamnen blev att de sedan kom att kallas för ssp. *cinnabarinum* Blandfordiiflorum Group och Roylei Group, vidare ssp. *xanthocodon* Concatenans Group, Pallidum Group och Purpurellum Group.

Denne artikkelen har stått i nr. 2/2017 av *Rhododendronbladet*, medlemsblad for Svenska og Sydsvänska Rhododendronsällskapet. Den gjengis her med velvillig tillatelse fra forfatteren og bladets redaksjon.

R. cinnabarinum Purpurellum Group, Crarae Garden 2015

Frøformering av rhododendron
– min måte

Tekst og foto: Ole Jonny Larsen

Rhododendronfrø klar til såing. Friske frø til venstre, ubefrukta frø og rusk til høyre.

I en tidligere artikkel om å lage egne rhododendronhybrider lovte jeg å komme tilbake til hvordan en sår frøa. Her følger en oppskrift på hvordan en kan prøve å lære seg kunsten.
Jeg har sådd frø i mange år, og har nå to egne rom i kjelleren med mye utstyr til dette formålet, men det kan også gjøres enklere, og det vil jeg beskrive slik at alle som er interessert, kan komme i gang i det små.

Hvis du ikke har frø fra egne pollineringer slik det sto beskrevet i min artikkel i forrige nummer av *Lapprosen*, kan du rett og slett plukke noen gamle kapsler fra en rhododendronbusk i hagen, helst en hardfør variant, og riste frø ut av dem. Som regel vil det være noen igjen fra siste år. Dette vil helt sikkert bli hybrider, men det ser vi bort fra i læreåret. Pene planter blir det sikkert likevel.
Du trenger kunstlys og et miljø med kontrollert temperatur 7-9 i måneder i strekk. Jeg har eget vekstrom i kjelleren med lysrørarmaturer over faste benker, men det går fint med et lite lysrør montert over et bord i et ikke for varmt rom uten direkte sollys gjennom vinduene. (Hvis du har en gammel armatur med plastlokk over selve lysrøra, bør dette fjernes.) Temperatur mellom 18-20 grader er best med litt slingringsmonn begge veier. Lyskilden monterer du ca. 30-40 cm over pottene du sår i. Det må kobles til en timer, slik at det står lys på 17-18 timer i døgnet. Hvis temperaturen i rommet synker når lyset er avslått, er det bare fint.
Du må skaffe deg et minivekshus av den typen som selges i alle hagesenter. Dette for å kunne ha såpottene i et kontrollert miljø der de ikke tørker ut. Beste såtid er etter min erfaring tidlig i september. Da har du så lang innesesong at plantene får en viss størrelse før de skal videre ut av huset. Det går an å så hele vinteren, men da blir plantene veldig små i juni, og de fleste er vel lite motivert for å holde på med innendørsstell av småplanter om sommeren.
Jeg sår i ferdigkjøpt **naturtorv** – ingenting mer. Mange frødyrkere bruker mer og mindre sofistikerte jordblandinger. Etter mitt syn er det enkle godt nok. Til prikling brukes samme medium. Det skal IKKE under noen omstendighet være gjødsla jord når en sår, da blir det bare grønske og algevekst. Vask pottene godt med børste, gjerne i klor, slik at det ikke følger med sporer av alger, og trykk jorda lett til slik at overflata blir slett. Såmediet skal være fuktig, ikke vått! Spre frøene tynt utover på fuktig jord. Frøet skal IKKE dekkes. Dusj forsiktig og hold jevn fuktighet. (Ideelt sett bør en dusje med et soppmiddel, men det er vanskelig å få tak i lenger.) Legg lokket over minivekshuset med pottene. De som ikke har spirt i løpet av tre uker, vil vanligvis ikke spire. Du kan dyrke plantene videre i veksthuset til de har fått minst to omganger med blad (ca. 2-3 cm høye). Blir de lange og tynne, er det for mørkt eller for varmt.
Nå kan pottene tas ut av veksthuset, og du kan gjødsle ytterst forsiktig. Alt slags plantegjødsel fungerer faktisk, men bruk kun

Nyspirte frøplanter av rhododendron

10 % av normal styrke. Å dusje blada med tynt gjødselvann i tillegg gir god vekst. Nå når pottene er ute av minivekshuset, er det viktig å passe på at de ikke tørker ut.
Etter 2-3 uker kan du prikle dem ut på plantebrett eller andre lave plastbokser med hull i bunnen med ca. 6 cm jorddybde. Ta hele klumpen med planter ut av potta og del den opp fra siden. La det være ca. 4 cm mellom hver plante. Og vær brutal! Prikl et fornuftig antall planter og gi bort eller kast resten. Hvis du har sådd flere varianter, er det rikelig med 10-15 av hver. Vær nøye med navnelapper som sier hva du har sådd. Stol aldri på hukommelsen!
De fleste rhododendron bør pinseres i oppvekstfasen ved at toppskuddet og lange greiner klippes av en eller flere ganger. Dette gir tette planter med god forgreining. Unntak er storblada arter som *R. rex* o.l. som skal vokse naturlig. Om plantene vokser veldig raskt, kan det hende at du må plante om på flere brett allerede i inneperioden.
Jeg bærer alle plantene ut i veksthus i slutten av april. Der står de til St. Hans da de settes ut i hagen i skygge i 6-8 uker. Fortsett gjødslingen. Første overvintring får mine planter i frostfritt veksthus, men de som mangler slike hjelpemidler, kan finne andre løsninger som provisoriske drivbenker, avskjermede bed o.l. De trenger ikke mye lys om vinteren, så da kan de dekkes ganske godt til uten at det gjør noe. Neste vår settes de små rhododendronplantene ganske tett sammen i et avskjerma ventebed der de blir stående 2-3 år før de kan flyttes til sitt første skikkelige voksested.
Dette er en svært forenkla og skjematisk gjennomgang. Mange forbehold kunne ha vært tatt til påstander i denne artikkelen, men for flertallet av arter og hybrider vil dette fungere. Du vil sikkert oppleve problem med algevekst, planter som tørker ut og at noen av dem dør uten at du skjønner hvorfor. Men jeg er sikker på at om du får det til *en* gang, blir du sikkert bitt av basillen og vil satse større neste gang. Og da kan du også skaffe deg rent artsfrø fra foreninger som selger slikt. For øvrig gjelder det på dette feltet som på alle andre at de viktigste tre tingene er erfaring, erfaring og erfaring!

Småplanter klare til å prikles ut.

Prikling. I stedet for å dra plantene opp av såkaret, skal en ta ut hele klumpen og dele den liggende på siden.

Rhododendronplanter ca. 7 måneder etter såing, fremdeles inne under kunstlys.

Ung plante med god rot klar til andre prikling

Vekstrom med frøplanter i ulike stadier

Bokmelding
Storslått om storblada

Ole Jonny Larsen: Storblada rhododendron i Norge. Licentia, 127 sider. Pris: Kr 300

Foreningens flittige formann har begått enda en bok. Denne gangen er det om de vanskelige, og delvis myteomspunne storbladete rhododendronene som har vært antatt som umulige å dyrke i Norge. Denne myten tar han grundig livet av, så ettertrykkelig at jeg faktisk synes det er i overkant optimistisk her og der. Men man kan jo aldri vite sikkert om det plutselig dukker opp en innsamling fra en hardførere populasjon. Det er lov å håpe på det. Derfor er det så viktig å få tak på rett introduksjon av disse artene som utvilsomt her i landet er på grensen av hva de kan tåle. Synd at forfatteren ikke har lagt mer vekt på dette og har angitt de beste innsamlingsnumrene for norske forhold under de enkelte artene.

Den helgrønne forsiden kan muligens oppfattes som kjedelig, bare med blad og uten blomsterprakt, men dette speiler forfatterens opptatthet så vel av bladenes karakterer som bladstilker og knopper. Disse er ofte undervurderte karakterer som er viktige for riktig bestemmelse. Jeg har sjelden sett så gode bilder, særlig av knoppene, selv i større utenlandske spesialverk. Dessuten får vi god innføring i de forskjellige hårtypene som er så viktige for bestemmelsen. Der er til og med mikroskopiske bilder og tegninger. Og naturligvis vises og omtales blomsterprakten, som nok er det minst imponerende ved disse artene. I bokens innledningskapitler får man en generell gjennomgang av disse karakterene med nyttige tabeller og oversikter som er nyttige for gjenkjennelsen av de ofte ganske kritiske artene. I tillegg er der til slutt mer tradisjonelle bestemmelsesnøkler som ser ut til å fungere bra.

Hoveddelen av boken er omtale av de enkelte artene, praktisk satt opp og rikt illustrert med beskrivelse og opplysninger om opprinnelse og dyrking i Norge med vurdering av deres potensial som hageplanter i Norge. Dette er til å bli klok av, men den rekkefølgen de kommer i, overgår min forstand. De er ikke ordnet etter sin systematikk, ei heller alfabetisk. Finne frem gjør man likevel siden der er et godt register.

En annen ting som forundrer meg, er tillegget om andre storbladete arter som ikke hører hjemme i seksjonene Falconera og Grandia. Det virker litt påklistret og med tilfeldig utvalg av arter. Tekstene er også mindre informative. På s.109 er der et foto av en *Rh*. *calophytum* som forfatteren undrer på om er Norges største rhododendron. Det kan omgående avkreftes. Den største jeg har sett er en gammel *Rh*. *ponticum* hybrid nær Solstrand Hotell i Os.

Men dette er småsaker i en ellers velskrevet og informativ bok som vil kunne inspirere mange til å prøve disse kjempene i egne hager. De får mange gode råd om plassering og stell, og jeg vil legge til ett som er så opplagt at det ikke engang er nevnt i boken: de er plasskrevende og passer bare i store hager/parker.

Per M. Jørgensen

Flere overraskelser
i Halfdan Lems heimbygd

Tekst: Per M. Jørgensen

Arbeidet med Halfdan Lem og hans hjemsted på Maurstad i Nordfjord gir stadig flere overraskelser. Nå er det en nabo til lensmannsgården (se Jørgensen og Larsen 2016), Tove Holvik, som opplyser at hun har en rhododendron som stammer fra en frøsåing Lem gjorde sammen med hennes svigerfar. Halfdan kom under sitt siste besøk i hjemlandet med en frøpose fra Amerika som han forærte naboen, og de sådde den da, omkring 1960. Første forsøk mislyktes da de brukte sand fra stranden, men andre gangen kom det opp flere planter. Der finnes fremdeles i alle fall en av disse. (Der kan være flere uoppdagete, siden det kom opp flere planter enn det var behov for, og de kan være blitt gitt bort.) Denne busken ble stygt skadet, hovedsakelig av salt sjøsprøyt i den kraftige stormen 'Nina' i 2015, men den lever fortsatt, og heldigvis finnes der et godt foto (fig.) av den da den blomstret som best. Dette viser en mer typisk Lem-sort enn den han plantet i foreldrenes hage (Jørgensen & Larsen 2017). Opplagt er dette en av hans hybrider med 'Anna', en sort han benyttet flittig i sitt foredlingsarbeid. Den hadde kommet opp i en frøsending fra Fred Rose i England. Faktisk er planten på Maurstad svært lik den vi har på Milde under navn av 'Isabel Pierce', og det kan kanskje være et resultat av samme krysningen ('Anna' × 'Lem's Goal'), selv om bladverket avviker noe med mindre avlange blad. 'Isabel Pierce' ble registrert etter Lems død, så sent som 1973, og den planten Pierce registrerte, kan altså teoretisk ha kommet fra samme krysningen som den på Maurstad. Det er derfor denne gangen ingen grunn til å navngi planten på Maurstad offisielt, siden sorten med navn og av sikrere opprinnelse (dens foreldre er sikkert kjent), er en minst like god hageplante, som også trives godt i Norge. Likevel er det verd en notis at Lem så sent i livet ønsket å dele ut planter i heimbygda, selv om de nok var krysset frem med tanke på hans virksomhet i USA.

Takksigelser: Igjen varm takk til Halfdan Lems grandniese, Gunvor Elde, for innspill og assistanse, og fremfor alt til eieren av den omtalte planten for opplysninger og foto.

Kilder:

Cox, K. & P. (1988): Encyclopedia of Rhododendron hybrids. Batsford.
Jørgensen, P. M. & Larsen, O.J. (2016): Halfdan Lem og hans Rhododendron-hybrider. Lapprosen 19 (3): 4-12.
Jørgensen, P. M. & Larsen, O. J. (2017): En ukjent Lem-hybrid i Norge har fått navnet 'Lem's Tribute'. Lapprosen 20 (1): 4-5.

Den gjenværende, frøsådde, navnløse Lem-hybriden slik den står på nabogården til lensmannshuset på Maurstad. Foto: Tove Holvik

Til rhododendronens hjemland på fjelltur

Tekst og foto: Hans Schaefer

Fra Yajiageng, et pass ved Kangding, ca. 4000 m. Hele området er dekket av ulike Lapponica-arter. Fjellene er 6000 m høye. Her teltet jeg i april i år.

Egentlig er det tilfeldig at jeg ble interessert i rhododendron. Men de blomstrer altså fint, og jevnlige besøk i Arboretet på Milde bidro. Og så er det synet av Bergen i mai og juni.

Like tilfeldig er det at jeg reiser til Sichuan-provinsen i Kina: I 1974 utga Eduard Imhof, geografiprofessor i Zürich, en rikt illustrert bok om sin forskningsreise 1930/31 til Minya Konka, *Die großen kalten Berge von Szetschuan*. Fjellet er aldeles storartet med sin 7556 m høyde, og det er 1000 m høyere enn alt rundt omkring. Dette måtte ses på, og i 2008 dro jeg dit. Siden har det blitt seks turer til, og nå kjenner jeg området rimelig godt.

Fjellet ligger i vestre Sichuan, en kinesisk provins for det meste bosatt av tibetanere, pluss en del kinesiske militære, politi og administratorer for å passe på dem. Provinsen er omtrent like tett befolket som Vestlandet, altså er det massevis av plass for turer uten å møte folk. Og så er det rhododendron. Den vokser vilt, fra ca. 2500 m høyde til 5000 m. Det er så mye av den at innbyggerne bruker den til opptenningsved.

R. oreodoxa ved Kangding

R. lutescens

R. lutescens og *R. oreodoxa*

Nå er det vanskelig i en liten artikkel å nevne alt en har, men her et forsøk. Den rosa blomstrende *R. oreodoxa* finnes overalt i skogen. I april lyser rosa blomster opp mange skråninger. De vokser helst under andre trær, men selv har jeg sett dem opp til 6 m høye, helt overfylt av blomster. I april blomstrer også *R. lutescens* med lysegule små blomster. Hele skråninger kan være gulflekket av disse. Ved Kangding, hovedstaden i provinsen, vokser de ofte sammen med 4 m høye bambus. Og så har vi *R. tatsienense* og flere Triflora-arter som er vanskelige å skille fra hverandre. Disse blomstrer også i slutten av april. Er en heldig, ser en hele skråninger hvite eller rosa. Der er det såpass mange blomster at bladene er vanskelig å få øye på.

I mai følger så det meste av de andre artene. Innbyggerne anbefaler mai for blomstringen, og da er det mye å ta av i alle slags farger fra hvit via rosa, mørkerosa til gul, blå og lilla. *R. watsonii* og *R. calophytum* er nydelige. Høyere opp (3000 +) *R. wasonii* og *R. watsonii* (sistnevnte startet blomstringen rundt 25. 4. i år), *R. bureavioides* og mange varianter av *R. phaeochrysum*, som kan dekke kilometervis med fjellterreng rundt 4000 m høyde.

Rhododendron, trolig *R. watsonii*, i nysnø

R. nivale

Men det store høydepunktet er alle Lapponica-artene. Om vinteren ser buskene ut som om de er døde alle sammen, men det er de ikke. Jeg er ikke spesialist nok til å bestemme dem alle, men der er *R. nivale*, *R. intricatum*, *R. websterianum* med mer. Jeg har bare sett dem i april, oktober og november der enkelte av dem åpner blå og lilla blomster. Nydelig å se på. Men jeg har sett bilder fra juni måned der hele skråninger er blå. Og disse dekker de fleste fjellskråninger opp til 5000 m, nesten som einerbusker i Norge (einer har de også i Sichuan). I oktober/november har Lapponica-arter sin annen blomstring, så en ser mange små blomster, pluss andre små blomster av arter som er under strengeste kategori vern i Alpene. I vestre Sichuan er der tusenvis av dem.

Men som skrevet før er jeg rhododendron-amatør. Ole Jonny Larsen har vært en meget verdifull hjelper i å identifisere planter. Det jeg skal skrive om er heller hvordan en kommer dit.

Egentlig er min hovedinteresse fjellturer. Helst uten store grupper folk og uten guide. I Norge kan en gå fra hytte til hytte, i Sichuan trengs det som oftest telt, eller en avtale med lokale tibetanere, og så kan en sove på gårder og setre. Så jeg pakker min sekk med det samme utstyret jeg ville hatt med på vinterturer i norske fjell, minus ski. Er en heldig, er det varmt om dagen, men en vet aldri. Første utfordring er å få visum. Området er av og til sperret for turister når det er politiske problemer, det kan skje plutselig, så en trenger en plan B. Men er det åpent, går alt bra. En må ha hotellreservasjoner for å få visum. De får en på booking.com. En kan jo endre dem når en er i området. Når jeg reiser, unngår jeg hovedsesongen, da kan jeg improvisere overnattingene. Det er bare gå til nærmeste hotell og spørre. Bedre hoteller koster ca. 150 – 200 yuan per natt (1 yuan = 1,25 kroner). Jeg flyr eller tar tog til Chengdu. Der blir det taxi til Xinnanmen busstasjon, og jeg kjøper billett til morgendagens buss til Kangding. Det er en 8 timers busstur, men ved anleggsarbeid, ulykker eller annet trøbbel kan det godt ta 15 timer. Til gjengjeld koster bussen bare ca. 130 Yuan. Underveis er det nok med toalett- og spisepauser. Frukt og kioskvarer selges overalt. Første stopp er Kangding i 2650 m høyde. Her er det best å spandere en natt eller to for akklimatisering. Høydesyke er nemlig noe en helst bør unngå. Lenger vest er høyden rundt 4000, og der bør en være akklimatisert.

Dagsturer kan en gå her i massevis, hvis en spør, hvis en har en følelse for å finne fram eller med GPS. En kan også dra til Moxi, ca. 90 km herfra, på 2000m på østsiden av Minya Konka. Nasjonalparken Hailuogou starter her og er meget bra tilrettelagt. Mange rhododendron (*R. calophytum*, *R. polylepis* og diverse Triflora-arter) i urskogen! Jeg liker dog ikke slike områder, fordi de er turistmaskiner, fulle av folk og koster dyre inngangspenger. (Er en minst 60, får en dog halv pris overalt.)

Det helt store i Kangding er trekking med kløvhest. En kan gå gjennom høyfjellet i fem dager, til klosteret Gongga Si, som er på vestsiden rett under Minya Konkas topp. Dit kommer en bare til fots (eller med moped hvis en er munk). Flere andre turer er mulige også. Kløvhest og guide kan en organisere på tre vis: (1) dyrt, via et reisebyrå, (2) lettvint og middels pris: En går til Zhilam Hostel i Kangding og ber dem om å gjøre det. De snakker engelsk, eller (3) billig: En tar taxi eller lokalbuss nummer 6 til Laoyulin og prøver å finne «DuoJi», en tibetaner. Han har også et gjestehus, serverer bra mat og har en varm kilde til deilige bad. Bare komfortnivået lar en del ønsker være åpne for vanlige nordmenn – folkenes vennlighet jevner dette ut! Så er det fem dager til fots med telt gjennom dramatisk høyfjell, med bagasjen på hesten. Tredje dagen går det over passet Riwuqie Yakou på 5000 m. Landskapet er som en blanding av Vestjotunheimen og Sunnmørsalpene, med fjelldaler à la Hardangervidda på toppen, meget greit å gå, dersom en ser bort fra mangelen på luft. Jeg reagerte på alt bosset som flyter: Kineserne bare hiver alt. Kanskje du husker hvalen som strandet ved Bergen i vinter, og som sultet i hjel p. g. a. plast i magen? Her er det jakoksene som dør likedan. Vær så snill å ikke kaste boss! Plukk heller opp noe!

Dersom en har overskudd, blir en noen dager på klosteret. Det er dramatisk landskap der. (Se bilde på side 16.) Minya Konka på 7500 m høyde, breer og daler på 4000 m. Fantastiske fjell og skoger, fulle av rhododendron, trær med skjegglav og ville fugler (fasaner, ryper), fjellsau. Jakokser finnes også overalt, som sau i norske fjell.

Litt lenger vest ligger en dal med landsbyene Yulongxi, Shangmujü, Xiamujü og Liuba. Her er landskapet snillere, nydelig til dagsturer, og fjellene er fulle av Lapponica-arter. De fleste gårder fungerer som gjestehus. Og tibetanerne er kjempegreie folk, snille, pålitelige og hjelpsomme. Det hjelper å kunne noen ord av deres språk eller kinesisk, men i verste fall går det med tegnspråk og smil. Det eneste er taxiturene: Taxien pleier å være en moped, og der sitter en på baksete uten hjelm. Jeg tror heller ikke de har lært at en skal bruke lavt gir når en kjører nedover. Det går stort sett i fri, men jeg har ikke sett folk dø ennå. Når en har alternativet mellom å gå 1200 høydemeter opp en grusvei, eller betale en hundrelapp og ta det på moped, da er vel valget enkelt …

Hygiene: Vask hendene før du spiser! Drikk bare kokt vann eller te! Teen du får her, er salt med smør i. Ganske god, spesielt etter en lang tur. Ha med masse dopapir (det får du kjøpt overalt). Vask frukt og grønnsaker, de har kjempegode druer, moreller, mandariner og tomater.

Jeg pleier å bruke 3 uker i området. En må uansett regne 2-3 dager i hver bare for å komme fra og til, også som reserve i tilfelle dårlig vær med nysnø.

Og her er hva det koster: Fly 7000 kr, visum 1500 kr, levekostnader 8000 yuan, altså ca. 10.000 kroner. Da har en råd til hoteller av standarden «Thon hotell budget» i byene (rom med eget bad). I Shangmujü og Gongga kloster med enkle forhold, men svært billige (30-70 yuan per døgn), netter i telt er jo gratis. En kan forresten leie høyfjellsutstyr og telt billig ved Zhilam hostel i Kangding. Min mat er nok trolig enklere enn hos de fleste. På dagtid turmat (brus, kjeks, bananer, mandariner, sjokolade, te). Frokost delvis kinesisk, delvis europeisk (Kangding). Middagene var kinesiske eller tibetanske (Shanmujü) med en overvekt av vegetarretter. En kan ta ut kontanter i minibank på Chengdu flyplass, med visakort. Men det går i både Kangding og Daocheng også.

Kart er det dårlig med. En kan få turistbrosjyrer eller laste ned dårlige kart fra internett. Å ha gode topografiske kart i Kina kan være straffbart. Å gå uten kart går dog fint, med GPS for å finne ruten tilbake, og ellers kan man jo som nordmann dette med kompass og veiløse turer i fjellterreng. – Jeg bruker av og til tibetanske bønneflagg – henger dem i veikryss eller andre strategiske steder for å finne tilbake.

Til sist: Dersom du ikke kan kinesisk, taper du en halv time hver dag på å rote, men du kan klare deg. Med vennlighet og smil kommer en langt.

Mer info på:
www.softwaretesting.no/gonggashan/
og www.zhilamhostel.com

Gongga Shan

På siden

ved Lin Scholten Didriksen
Foto: Roy Scholten

Å bygge mot himmelen.

Vi nærmer oss slutten av 2017. I min livsfase er dette framtiden. En framtid som i Norge kan synes å bli drevet av en stadig sterkere grad av egoisme. Heldigvis er her også mange som utvikler bevissthet om og sikter mot en bærekraftig utvikling. Den å utvikle et levesett som jorden har kraft til å bære.
I Nederland bor det 17 millioner mennesker på et område som kun dekker de to fylkene Rogaland og Hordaland. Likevel er de en av verdens ledende leverandører av frukt, grønnsaker og blomster. Jordbruksprodukter som dyrkes med et sterkt fokus på bærekraft. Sunn mat som produseres med respekt for landskap og miljø. Dette kan vi også få til i Norge. Noen stikkord er å dyrke inne i store drivhus, fortetting av bymiljø som gir plass for natur og jordbruk, og ved å bygge i høyden.

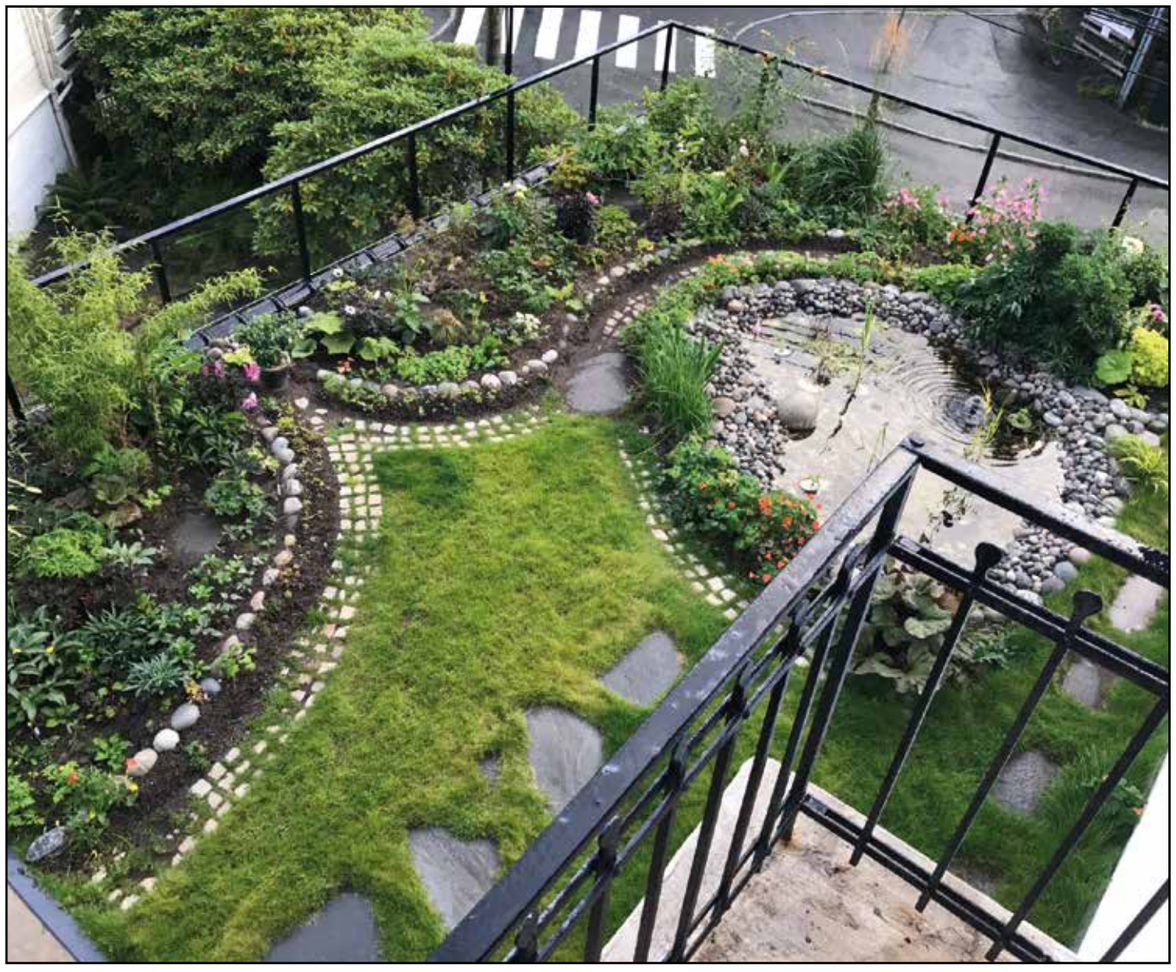

Hagen på garasjen i fugleperspektiv

Helge og Sølvi har tatt steget ut og utviklet en vakker og mangfoldig hage i høyden. De kjøpte seg et byhus i -91, med en beskjeden beplantet og uframkommelig hage. Deler av hagen lå over den gamle garasjen fra 1921, men denne var blitt i så dårlig forfatning at de ikke lenger torde ha noen masse liggende på taket.

Duen ved dammen

Utfordringer med landstedshage
Sølvi hadde de første årene etter huskjøpet mer enn nok med hverdagslivet rundt barn og jobb. Etter som barna vokste til, utviklet Sølvi en stadig voksende interesse for planter. De har et flott landsted med en tre måls tomt på Geitanger, en liten øy i Hjeltefjorden mellom Sotra og Askøy. Der ble det med stor entusiasme gjennom årene plantet ned et utall av selvdyrkede planter. Jorden der er skrinn og det er nå slik med landsteder at man ikke alltid har tid til å vedlikeholde plantene, i den grad de har behov for det. Etter mange års dyrekjøpt erfaring, innså Sølvi at deres landsted best egner seg for busker og trær.

Å bygge hage på et garasjetak
Helge så det var behov for å renovere garasjen ved byhuset deres, og han foreslo at de kunne anlegge hage også på toppen av denne. Sølvi var skeptisk i begynnelsen, men Helge så de gode muligheter. Han kontaktet en fagperson og fikk utarbeidet tegninger for et garasjetak som tåler tyngden av mye fyllmasse på toppen. Det ble også tatt høyde for å kunne anlegge en hagedam. På garasjetaket er det lagt isopor og rundt 20 cm lecakuler for god drenering, lagt på fiberduk og det hele er toppet med et jordlag på 20 – 25 cm.
Renoveringen medførte at det meste av den gamle hagen måtte fjernes, og endelig kunne Sølvi virkelig slippe løs sin stadig voksende hagelidenskap. Et blankt ark til å utvikle en hage – helt etter eget hode.
Dette er et godt tips til alle dem som sliter med halvløsninger i hager som ikke helt fungerer. Grav det hele opp, og start på nytt. Det meste lar seg ta vare på og flytte på om man ønsker det, og store trær kan man arbeide rundt.
En annen ting som Sølvi understreker, er at hagen blir flottere om man planter tett. Ja, det vokser jo til, og noe må flyttes og tynnes ut etter hvert, men slik får man en vakker hage helt fra starten.

Fra anleggsperioden

Det er også finere om man ikke planter enslige planter – med mindre de er veldig store – men kjøper og planter i grupper på tre eller flere av samme sort.

Selvdyrking
Sølvi er glad i å drive fram sine egne planter. To drivhus er det blitt plass til i hagen på rundt 6,5 x 7 meter. Hun er særlig glad i planter som juleroser, primula, geranium og akeleie, men øker stadig sin interesse og er nå giret på sommerblomster som *Dahlia* og *Fuchsia*.
En del småplanter blir kjøpt inn, men aller best liker Sølvi å drive fram sine planter fra frø. Slik kan hun skaffe seg sjeldne eksemplarer fra fjern og nær. Hun nevner blant andre Plant World Seeds https://www.plant-world-seeds.com/. De gir tilgang til mange spennende frø. Hun sår masse frø, og deler gjerne senere på sine spennende småplanter med hagevenner.

Rhododendron en ny interesse
De siste årene har hun begynt å interessere seg for rhododendron. Etter et besøk i en rhododendronhage, kjøpte hun boken «Min rhododendronhage» i regi av Ole Jonny Larsen. Den slukte hun fra perm til perm – og en ny lidenskap var født. Hun har vært med på kurs i Rhodo Vest, og lært om stikling, poding og frøsåing, men også etter å ha tilegnet seg denne kunnskapen, liker hun best å så sine egne frø. Hun koser seg med prosessen fra skjøre spirer, til prikling og omplantinger. Sølvi er metodisk og systematisk i sitt arbeid med plantene, og hun synes det er greit at prosessen krever stor tålmodighet og tar tid. Jordblandinger lager hun selv med egen kompost, barnåler og kongler som blandes i god jord.
For å stille lysten på litt større planter, har hun kjøpt inn en del, bl.a. fra DnRs leder Ole Jonny. Hun beskriver det som en følelse av selve julaften, å pakke ut plantene når de kommer i posten.
Det er en vakker hage Sølvi har utviklet med hjelp av sin mann de siste to årene. På garasjetaket er det blitt dam med fisker, og de tettplantede bedene er sirlig kantet med vakre små elvesteiner. Den nye hagen tiltrekker seg fugler, som ofte sitter på gjerdet av glass eller drikker av dammen. Det summer av insekter og vakre sommerfugler. Her koser hun seg i sine ledige stunder, med stadig nye prosjekter og spennende planter som viser at de setter pris på den tålmodige omsorgen.
Helge og Sølvi har tatt med og bygget fortiden inn i framtiden.

Det var en gang …

Tekst og foto: Harald Kårtveit

Det var en gang en liten gruppe personer i Bergensområdet som startet opp det som var forløperen til Den norske Rhododendronforening. Vi hadde ikke noe offisielt navn på foreningen vår, men hadde alle en forkjærlighet for rhododendron. De som dro i gang dette, var **Torbjørn Gjesteland, Pål Skagseth** og **Gunnar Gilberg**. Med var også Olav Tjore som opparbeidet den kjente Tjorehagen. Samlingsstedet var et møterom tilhørende tannlegefelleskapet som Torbjørn var medeier i på Bradbenken på Bryggen i Bergen.

Når vi hadde en lokal rhododendronforening, så var det jo også naturlig å ha en «foreningsplante». Valget falt på hybriden **'Gomer Waterer'**. Dette er en svært gammel hybrid som ble krysset frem av Gomer Waterer på slutten av 1800-tallet, og som ble navngitt i 1906. Gomer arbeidet på familiebedriften J. Waterer planteskole, en av de største i England på den tiden, og var særs dyktig i å krysse frem nye rhododendronhybrider. Ifølge det jeg har funnet ut, er denne planten en catawbiensehydrid der både *R. griffithianum* og 'Pink Pearl' er inne i bildet.

Kenneth Cox har skrevet at 'Gomer Waterer' er en fremragende, pålitelig og meget sterk hybrid, som er sol-, varme- og vindtolerant. Jeg har hatt planten siden 1995, og den har blomstret regelmessig hvert år. Den har aldri fått noen vinterskade og har nå blitt ca. 2 meter høy og 4,5 meter brei på det meste. Blomstringstidspunktet i år var midten av juni, altså en av de seneste hybridene. Gunnar Gilberg kunne for øvrig fortelle at han også hadde hatt stort hell med å stamme opp denne planten og at den aldri fikk utøy.

De i foreningen som ikke allerede har 'Gomer Waterer' i hagen, bør vurdere å gå til innkjøp av en. Jeg har selv skaffet min på Gimle planteskole, men antar at den er mulig å skaffe andre steder også.

Hadde det vært en idé at også DnR hadde en «foreningsplante»?

Rhododendronforeningen
avd. Øst møter hageinteresserte

Tekst: Haavard Østhagen

Fra Vårtreffet i Botanisk hage

Rhodo Øst deltok i vår både på Hagemessen på Lillestrøm og Vårtreffet i Botanisk hage på Tøyen. Målet var å selge spennende rhodoer og verve nye medlemmer samt spre kunnskap om plantegruppen til hageinteresserte. På Hagemessen var det over 20 000 og på Vårtreffet vel 7000 besøkende.
Norges Varemesse arrangerer hvert år en stor hagemesse. Det er hovedsakelig en kommersiell messe, men en del ideelle organisasjoner får tilbud om å være representert gratis i det som kalles Kunnskapsgaten. I år stilte avdeling Øst på messen for første gang. Når vi ikke har vært med tidligere, er det dels fordi messen har vært så tidlig at det har vært vanskelig å skaffe planter, dels fordi det er ganske ressurskrevende. Messen går over tre dager med åpning fredag kl. 10:00 og avslutning søndag kl. 18:00. Vi må forplikte oss til å bemanne standen i hele åpningstiden. I tillegg kommer forberedelser, tilrigging og nedrigging.
I år foregikk messen i helgen 21.–23. april. Vi vurderte det slik at vi kunne skaffe planter via planteimporten fra Danmark, og at vi ville prøve å profilere foreningen på messen.
Vi kjøpte 67 flotte planter fra Rhododendronhaven som ankom sammen med de andre importplantene til Johnny Engen i Østfold torsdag formiddag, dagen før messen åpnet. Det ble en ganske hektisk dag med utpakking av over 600 flotte rhodoer, sortering, frakt til Lillestrøm og rigging av standen.
Det var et jevnt tilsig av hageinteresserte alle dager med topper midt på dagen lørdag og søndag. Mange fortalte om egne erfaringer med dyrking av rhododendron og enda flere hadde spørsmål om dyrking, beskjæring og gjødsling m.m. Vi solgte 53 av plantene og kom ut med et brukbart overskudd. Men det viktigste resultatet var på informasjonssiden. Vi møtte mange rhododendroninteresserte og fikk profilert foreningen på en god måte. En del sa at de ville melde seg inn. Det er ikke tvil om at Hagemessen er en viktig møteplass for hagefolket. Hvis tidspunktet passer slik at vi kan stille med planter og vi har kapasitet, er messen kanskje den viktigste arenaen for å kunne profilere foreningen på Østlandet.
Vårtreffet i Botanisk hage fant sted 28. mai. Med bare 14 planter igjen etter Hagemessen måtte vi supplere, og et par dager før Vårtreffet ankom ca. 40 planter fra Oddbjørn Fosse på Bryne. De første tre timene var det jevnt tilsig av kunnskapstørste og handlelystne rhododyrkere med høyst varierende kunnskapsbakgrunn. Kl. 14:00 var alle plantene borte. Resultatet ble at mange fikk økt kunnskap om rhododendrondyrking, en del fikk utvidet rhodosamlingen sin, og foreningen fikk samlet sett et verdifullt tilskudd til den videre driften. Noen nye medlemmer er det også blitt.

Haavard Østhagen, lederen for Rhodo Øst, på Hagemessen på Lillestrøm

Den norske Rhododendronforening 20 år

Tekst: Tor Jan Ropeid

Per Magnus Jørgensen sørger for god stemning i Rhododendronskogen Foto: Terhi Pousi

Foreningen vår kunne i år se tilbake på sine første 20 år. Den 30. mai 1997 kom 51 entusiaster sammen i kantinen i Bergen rådhus for å grunnlegge Norges første rhododendronforening. Æresgjest var den kjente tyske rhododendronforedleren Hans Hachmann

Mange av Hachmanns kultivarer hadde allerede på dette tidspunktet funnet veien til norske hager og til Arboretet på Milde. En ny Hachmann-kultivar ble døpt i bergensk regnvann og fikk navnet 'Bergensiana'. Sortsnavnet henspiller på Johan Halvorsens musikkstykke av samme navn som er variasjoner over Bergens bysang «Udsigter fra Ulriken», bedre kjent som «Jeg tok min nystemte». Selv om dette lett kunne bli oppfattet som enda et eksempel på svulmende bergensk lokalpatriotisme, var bakgrunnen innlysende: Allerede i 1987 hadde Bergen i kledelig ubeskjedenhet erklært seg som rhododendronens by i Norge, ikke unaturlig når man tar i betraktning at rhododendron trives usedvanlig godt i Bergensområdets milde og jevnt fuktige klima. Interessen for planteslekten skjøt for alvor fart etter at Det norske arboret ble etablert på Milde i 1971 etter initiativ av den bergenske forretningsmannen Fritz C. Rieber. Firmaet Rieber & Søn sørget i forbindelse med sitt 150-års jubileum også for at det ble plantet 10 000 rhododendron langs en av byens hovedinnfartsårer.

Turens velsmakende avslutning Foto: Terhi Pousi

En stor takk til Terhi Pousi og Per Magnus Jørgensen for en fabelaktig rhododendronvandring Foto: Tor Jan Ropeid

For å motvirke en ensidig bergensk dominans i foreningen fremheves det i foreningens formålsparagraf at det er vesentlig å etablere lokalforeninger rundt om i landet. Rhododendronforeningen understreker at det finnes en rhododendron for enhver anledning og nesten for ethvert sted i kongeriket. Allerede mot slutten av 1998 hadde foreningen 240 medlemmer, og frøene som var blitt sådd i Bergen hadde spirt og slått rot i store deler av landet. I dag er DnR en livskraftig forening med nesten 400 medlemmer. Det er verdt å nevne at 16 av stiftelsesmedlemmene ennå er med i foreningen.

Under planleggingen av sine aktiviteter i 2017 fant styret i Rhodo Vest at det ville være en god idé å markere jubileet med en enkel tilstelning den 7. mai. Det falt naturlig å invitere til en vandring i Arboretets rhododendronartssamling som nå inneholder ca. 300 forskjellige arter. Per Magnus Jørgensen, som har vært ansvarlig for å bygge opp Arboretets imponerende samling, hadde sagt seg villig å til å ta oss på en tur gjennom Rhododendronskogen, som viste seg fra sin beste side i varmt og vakkert vårvær. Over 70 deltakere, blant disse flere som hadde vært med på stiftelsesdagen i 1997, hadde funnet veien til Milde og fikk oppleve en usedvanlig inspirert omviser og en blomstring av de sjeldne. En stor takk til Per Magnus Jørgensen som har vært en inspirator gjennom mange år. Og som en passende avslutning på en vellykket tur ble det servert jubileumskake.

Årets blomstring i Arboretet – her representert ved *Rh. wasonii* – var overveldende Foto: Tor Jan Ropeid

Årsmøtehelg

i Den norske Rhododendronforening 19. – 21. mai 2017

Tekst: Tor Jan Ropeid Foto: Terhi Pousi

Johnny Engen ønsker velkommen. Til høyre Haavard Østhagen, leder i Rhodo Øst.

For medlemmer i Den norske Rhododendronforening er årsmøtene en kjærkommen anledning til både å treffe nye og gamle rhodovenner og til å bli kjent med hager og hageanlegg i andre landsdeler. Årets årsmøtehelg hadde Fredrikstad som base og fristet med møter med en østlandsnatur vi vestlendinger er lite kjent med.

Helgen fikk en praktfull innledning hos Johnny Engen i Svinndal i Våler kommune. Alt var lagt til rette for at den tradisjonelle grillkvelden kunne gjennomføres til deltakernes store tilfredshet. Johnny fortalte med stor entusiasme om sine rhodoplaner og viste oss omkring på et vakkert og velstelt gårdsbruk. Vi lot oss bl.a. imponere av en storartet kaktussamling. Johnny hadde i forkant av årsmøtet lagt ned en stor innsats i organisering av import fra Rhododendronhaven i Danmark. Plantene sto klare til å avhentes av de tilreiste bestillerne. Som et ekstratilbud var det også blitt innkjøpt en del planter i tillegg, og disse ble solgt på stedet til en absolutt overkommelig pris. Mange av oss ga etter for fristelsen.

Under frokosten neste morgen kunne vi observere Haavard Østhagen, lederen i Rhodo Øst, med tydelige bekymringsrynker. Bekymringen skyldtes en uventet beskjed fra vaktmesteren på Risholmen om at det planlagte besøket der måtte avlyses p. g. a. at de siste dagers regnvær hadde gjort plenene så bløte at han var redd for at de kunne bli ødelagt av for mange besøkende. Heldigvis for alle ble det i løpet av kort tid tryllet frem et alternativt tilbud: en omvisning i Fredrikstads gamleby hvor vi fikk et svært interessant innblikk i Nord-Europas best bevarte festningsby. Vi lot oss også imponere over at

Rhododendron fra Rhododendronhaven

Johnnys imponerende kaktussamling

Grillkveldens vertskap, Oddbjørg og Johnny Engen, med *Rh. maoerense*, belønning for strålende innsats.

Ole Jonny Larsen overrekker Øyvind Aasheim en *Rh. maoerense* mens Haavard Østhagen (til høyre) andektig studerer rhododendron.

Årsmøteltakere i Fredrikstad

kommunen har etablert gratis båttransport for innbyggerne på Glomma og hadde ikke vansker med å forstå hvorfor byen i år fikk Statens pris for attraktiv by.

Etter omvisningen var det tid for årsmøte på Scandic City Hotel (se årsmøteprotokoll et annet sted i bladet) og deretter Bengt Karlssons fyldige og interessante foredrag om «Trevliga rhododendron från näran og fjärran».

Årsmøtemiddagen var både i kulinarisk og trivselsmessig henseende en sann vederkvegelse med vakker og stemningsfull sang som et høydepunkt.

Siste post på årsmøtehelgens program var hagevandring hos Kari Pahle og Øyvind Aasheim på Nesodden i Frogn kommune. På sin fritidseiendom har Kari og Øyvind bygd om en vakker og rikholdig samling av rhododendron som er i stadig forandring og utvikling – en fornøyelse å kunne være på besøk på et så vakkert sted.

Hjertelig takk til alle som tok imot oss, og til Rhodo Øst for et variert utmerket gjennomført program.

Informasjon fra

Den norske Rhododendronforening

Protokoll fra årsmøtet 2017

Tid: 20.05.2017 kl. 15:00
Sted: Scandic City Hotel. 1607 Fredrikstad
Til stede: 36 frammøtte, hvorav 33 stemmeberettigede

Nord-Vest: Ole Jonny Larsen
Sør: Audun Arne, Gudrun Arne
Sør-Vest: Oddbjørn Fosse, Tor Frostestad, Jakob Roalkvam, Arne Sporaland, Gunn Sissel Sporaland, Reidar Vigrestad
Vest: Knut Geelmuyden, Britt Hammersland, Olaf Hammersland, Elna A. Hesjedal, Jan Rune Hesjedal, Hjørdis Juvik, Torolf Juvik, Harald Kårtveit, Terhi Pousi, Bjørg S. Rasmussen, Tor Jan Ropeid, Kirsten Marie Storheim, Anne Grethe Synnevåg, Bjarte Synnevåg, Jan Valle, Karin Waltzing
Øst: Liv Borgen, Harald Bruun-Pettersen, Johnny Engen, Grethe Li, Hallvard Sandnes, Anne R. Smedsrud, Ståle Sørensen, Haavard Østhagen
Fra Sverige: Conny Assarsson, Marianne Assarsson, Bengt Karlsson

Leder i Den norske Rhododendronforening Ole Jonny Larsen åpnet årsmøtet.

Det var ingen kommentarer til innkallingen og sakslisten.

Sak 1: Valg av møteleder
Olaf Hammersland ble valgt til møteleder.

Sak 2: Valg av referent og valg av 2 medlemmer til å underskrive protokoll
Tor Jan Ropeid ble valgt til referent.
Jan Rune Hesjedal og Torolf Juvik ble valgt til å underskrive protokollen.

Sak 3: Årsberetning 2016
Ole Jonny Larsen leste årsberetningen (se *Lapprosen* 2/2017).
Årsberetningen for 2016 ble godkjent.

Sak 4: Regnskap 2016
Regnskapet for 2016 (se *Lapprosen* 2/2016), med revisors godkjenning, ble gjennomgått av kasserer Terhi Pousi.
Regnskapet for 2016 ble godkjent med anbefaling om at fremtidige regnskap om nødvendig bør inneholde forklarende noter.

Sak 5: Innkomne saker
Ingen innkomne saker.

Sak 6: Budsjettforslag 2017
Terhi Pousi gjennomgikk styrets forslag til budsjett for 2017. Budsjettforslaget ble godkjent.

Sak 7: Fastsettelse av kontingentene for 2018
Styrets forslag var uforandret kr 300 for enkeltmedlem og kr 425 for familiemedlemskap. Det ble fra salen satt fram forslag om å øke kontingenten. Det ble først stemt over om kontingenten skulle økes. En kontingentøkning ble vedtatt med 24 mot 7 stemmer. Det påfølgende forslag om en økning til kr 350 for enkeltmedlem og kr 475 for familiemedlemskap ble vedtatt med 27 stemmer.

Sak 8: Fastsettelse av andel årskontingent til lokallagene for 2018
Styrets forslag, uforandret kr 50 per medlem, ble godkjent.

Sak 9: Valg av leder, styremedlemmer og varamedlemmer
Reidar Vigrestad leste opp valgkomitéens forslag. Årsmøtet tok følgende valg:

Styret for Den norske Rhododendronforening 2017-2018:

Ole Jonny Larsen	leder	- gjenvalg	1 år
Harald Kårtveit	styremedlem	- gjenvalg	2 år
Harald Olav Aksnes	styremedlem	- ny	2 år
Kirsten M. Storheim	styremedlem	- ikke på valg	1 år
Terhi Pousi	styremedlem	- ikke på valg	1 år
Audun Arne	varamedlem	- gjenvalg	1 år
Tor Frostestad	varamedlem	- gjenvalg	1 år
Tor Jan Ropeid	varamedlem	- gjenvalg	1 år
Haavard Østhagen	varamedlem	- gjenvalg	1 år

Sak 10: Valg av revisor
Valgkomitéens forslag ble godkjent. Revisor for år 2018:
Olaf Hammersland - gjenvalg

Sak 11: Valg av valgkomité
Forslag fra styret og årsmøtet ble enstemmig godkjent. Valgkomité for 2018:
Gunnar Breivik - gjenvalg
Reidar Vigrestad - gjenvalg
Anne Brit G. Evensen - gjenvalg

Sak 12: Fastsettelse av tid og sted for neste årsmøte
Arrangering av årsmøte går på rundgang mellom lokalavdelingene. Neste årsmøtearrangør er Rhodo Sør. Man tar sikte på årsmøtedato 26.05.

Årsmøte slutt kl. 16:30

Etter årsmøtet ga Bengt Karlsson fra Sverige oss et flott foredrag om «Trevliga rhododendron från näran og fjärran».

Fredrikstad 20. mai 2017

Tor Jan Ropeid	*Jan Rune Hesjedal*	*Torolf Juvik*
referent	underskriver	underskriver

Sorgen og gleden de vandre til hope

Tekst og foto: Tor Jan Ropeid

Få perioder i en rhododendronhage er forbundet med større spenning enn å vente på vårens første rhododendronblomstring. Værmeldingene følges med sitrende nervøsitet, og når blomstene åpner seg, gjelder det å nyte det som oftest flyktige synet før frosten med sedvanlig ubarmhjertighet slår til igjen. Her følger tre bilder av min *Rh. calophytum* fra sist vår. Mange vil kjenne seg igjen.

Sitrende spenning – rett før nå

Blomsterprakt i slutten av mars

Og så slo frosten til igjen.

Hageland

www.hageland.no

Hageland Askøy
Juvikflaten 6
5308 Kleppestø
Telefon: 56 15 29 29

Hageland Fantoft
Fantoftveien 9
5072 Bergen
Telefon: 55 91 80 30

De fineste hagene kommer herfra

Hageland
SOTRA
GJERTRUDVEGEN 3, 5353 STRAUME

Ta turen innom oss

Her finner du et godt utvalg av:
- Rhododendron
- Surjordsplanter
- Stauder
- Roser
- Sommerblomster
- Granitt
- m.m

TLF. 56 32 12 52
www.hageland.no

GIMLE PLANTESKULE

Stort utval i planter for hagen
Spesialområde:
Rhododendron og surjordsplanter

Kontaktinformasjon:
Gimle Planteskule
Vikøy,
5600 Norheimsund

Tlf.: 56 55 04 80
Faks: 56 55 04 87
gimle@vestplant.no
www.vestplant.no

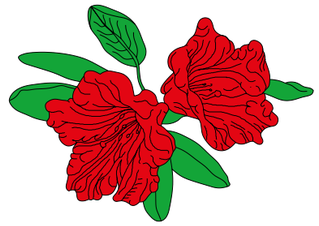

Specialplanteskole med stor egen produktion.
Over 600 forskellige rhododendron.
Se sortiment og priser på www.rhodo.dk

Der er mulighed for fælles import til Norge. Kontakt venligst Johnny Engen for nærmere information:
Johnny Engen
Grøtvedtveien 1
1593 Svinndal
tlf 69286351 / 40063696
E-mail: jo.engen@gmail.com

»Rhododendron-Haven«
Viborg Hovedvej 114, DK-7160 Tørring
Danmark - Telefon +45 7580 0555
Info@rhodo.dk - www.rhodo.dk

Find us on Facebook

Nye medlemmer

Styret ønsker følgende nye medlemmer velkommen i foreningen:

Svein Brekke	Freserveien 41	0195 OSLO
Ellinor Godø	Leitet 22	6055 GODØYA
Finn Bjørge Haugli	Overlege Meyers veg 12	9013 TROMSØ
Randi Sandvik Holmiere	Hurumveien 57	3474 ÅROS
May Britt Drivdal Jørgensen	Rabbersstien 3 A	4639 KRISTIANSAND S
Steinar Larsen	Fjellveien 37 B	1410 KOLBOTN
John Ivar Lima	Hunnedalsvegen 1424	4333 OLTEDAL
Aud Perdy Nagell	Rektor Berntsens gate 12 A	4022 STAVANGER
Svein Erik Olsen	Kalvebingen 26	1692 NEDGÅRDEN
Kjersti Steindal Erik Lie-Nielsen	Lyngveien 38	5101 EIDSVÅGNESET
Heidi Stilling	Stasjonsveien 84	1365 BLOMMENHOLM
Dag Tjernshaugen	Hellaveien 169	1458 FJELLSTRAND
Unni Rigmor Tollefsen	Bergsidevegen 82	2436 VÅLER I SOLØR
Bjørn Arild Wisth	Ørakerveien 8	0284 OSLO

Ny bok
- 130 s, A4-format.
- Mer enn 200 bilder

om storblada rhododendron i Norge!

Boka beskriver alle de storblada artene i underseksjonene Falconera og Grandia med vekt på hvordan en kan skille dem fra hverandre, også når de ikke blomstrer.
Her er også tips om dyrking og opplysninger om innkjøp. Hver Grandia- og Falconera-art er vurdert med hensyn til hageverdi i Norge, og flere bilder ledsager beskrivelsen av hver art. En del storblada hybrider er også omtalt, samt 25 andre rhododendronarter med store blad. Så langt det har latt seg gjøre, er bilda tatt i norske hager.

Boka er ikke i vanlig salg hos bokhandlere, men kan bestilles hos Ole Jonny Larsen, e-post olejonnylarsen@hotmail.com eller tlf. 415 88 630

B

DISTRIBUERT AV POSTEN NORGE

NORGE P.P. PORTO BETALT

RETURADRESSE: Den norske Rhododendronforening PB 1325, 5811 BERGEN

ISSN 1504-6702